

Indringende verschrikking

THEATER HARD TO BE A GOD

★★★★★

Onontkoombare voorstelling
Ruhr 2010 komt naar Rotterdam.

ESSEN De grote parkeergarage is donker, maar eenmaal gewend aan de duisternis, kun je ze net ontwaren, helemaal achterin: twee grote trucks. Daar moet het zijn, waar we de voorstelling zullen gaan zien, die *'überlebensechtes Roadmovie vom Rand Europas'* als ondertitel draagt.

We zijn in Essen, in het Ruhrgebied, Culturele Hoofdstad 2010; in het kader daarvan staat hier onder meer het Theater der Welt, festival waarvan de Hongaarse voorstelling deel uitmaakt. In het Duits heet ze *Es ist nicht leicht, ein Gott zu sein*, in het Engels wordt dat *Hard to be a God* en onder die titel is ze in september te zien tijdens de Internationale Keuze van de Rotterdamse Schouwburg. In het Hongaars, met boventiteling.

Dat is iets om naar uit te kijken, want het is een indrukwekkende productie. Regisseur Kornél Mundruczó nam de gelijknamige sciencefictionroman (uit 1964) van de Russische broers Arkadi en Boris Stroegatski als leidraad maar hield 'gepaste distantie' - hij schreef de tekst uiteindelijk mede op basis van verhalen en gebeurtenissen die hij en zijn medewerkers verzamelden in het circuit van mensenhandel en prostitutie.

Het resultaat is een indringend beeld van een verschrikkelijke wereld, maar Mundruczó en zijn spelers brengen het zo dat je toch blijft kijken. De angst, de manipulatie, de afhankelijkheid, de hoop, de pech, de onverschilligheid en het gesukkel, het is schokkend, ergerlijk soms, maar ook authentiek en onontkoombaar.

De vrachtwagens vormen het tooneel: het (zeil-)doek langs de lange kanten kan opzijgeschoven en daar verschijnt een rommelig naaiatelier. Drie heel jonge vrouwen worden hier vastgehouden om, ook, broeken in elkaar te zetten; een niet veel oudere vrouw speelt over hen de baas. Ze komen uit een Oost-Europees land en hopen nog steeds op een beter leven in het Westen. De truck ernaast gaat niet helemaal open: we kunnen maar een deel zien. Hier worden de pornofilms gemaakt.

Het is een afschuwelijk universum, dat de meisjes delen met een paar agressieve mannen, van wie er één via YouTube wraak wil nemen op zijn vader. Er lopen zo nog wat subplots door het verhaal, maar wat beklijft, is de notie tot welke verschrikkingen men in staat kan zijn.

Soms laat de regisseur wat lucht toe, met een geintje of een muzikaal intermezzo. En er wordt prachtig gespeeld. Mundruczó koos voor acteurs (sommigen van het Krétakör-ensemble) en niet-acteurs (mensen die hem anderszins inspireren) en dat werkt goed. Zijn cinematografische achtergrond verloochent zich niet.

De enige minder geslaagde vondst is die van de acteur die het publiek betreft bij zijn rol van 'observator en getuige' van al dit onrecht en geweld; aan het begin van de voorstelling gaat zijn oproep in de parkeergarage verloren, aan het einde is het overbodig. Ook zonder zijn aansporing is duidelijk wat er gezien moet worden.

Karin Veraart

Theater der Welt: Es ist nicht leicht, ein Gott zu sein. Tekst/regie: Kornél Mundruczó. Parkhaus Grugabad, Essen, 14/7. **Hard to be a God**, in de Internationale Keuze van de Rotterdamse Schouwburg, 22, 23/9.